

Ehe-bund mit dem Tod, det
är, ägta-förbund med
döden. Bevist vara skedt,
då...

Holmudd, Gabriel Gabrielis

1700-1829 81 Cbza 1777 Thodén/Gallenia

Eke-Bund mit dem Tod,

194

Det år,

Ägta-Förbund med Döden.

Beyist vara Ikedt,

Då med

STADS-CHIRURGEN i JACOBSTAD,
ÅDLE och VÅLFÖRFARNE HERREN,

HERR

LARS THODÉN,

Brudgummen,

Den ÅDLA och DYGDERIKA JUNGFRUN,

JUNGFRU

SUSANNA CHRIST.

GALLENIA,

Bruden,

Låt sig sammanviga uti Förnåmt och Hederligt
Folks närvaro, i Pedersöre d. 6 Febr. 1777.

WASA, tryckt hos GEORG WILHELM LONDICER.

Så snart som denna Verld kom i sit fulla tkick
Förbund på samma tid ock i fullbordan gick;
 Det Högsta Majestet, vår Gud den Aldraftörsta
 I Paradiet flöt med menko-barn det fösta *a*),
 Och fordrade af dem all lydnad, kärlek, tro,
 Så framt i Edens-gård de ville fälla bo.
 Det flöts, men bröts nog snart igenom ormsens lister,
 Och Menn'ikan för sit brått all salighet bortmister *b*);
 Hon döden på sig drog, och blef et dödsens rof,
 På detta sättet kom i verlden denne bof.
 Han öfvar nu sin magt på alla dem han möter,
 Han dagligt ligger åt, och lifvets tråd afnöter.
 Men Gud, som full af nåd, gör *nytt förbund* igen,
 Och blir förmedelst blod å nye Menn'iko-Vån *c*),
 Det står ock evigt fast, Gud aldrig detta rygger *d*),
 Och går det Menn'ikan vål, när hon sig dervid trygger.
 Men Skriften visar oss ån flera slags *Förbund*,
 Dem oss ock märka bör, på denna korta stund.
 Här talas om *Förbund* emellan *Man* och *Qvinna* *e*),
 Som kallas *Ägtenskap*, då de hvarandra vinna,
 Och lofva oförtrykt i kärlek sammanbo,
 Samt uti ljuft och ledt utöfva ägta-tro.
 Här talas om *Förbund med djuren* *f*) uti marken,
 Med *Foglar*, *Matkar* *), ja, med *alt*, som var i arken *g*);
 Med *sina ögon* *h*), och med *sielfva Stenen* *i*) hård.
 Det sista styrker oss om Guds *Förfyn* och *vård* *k*).
 Här nämnes om *Förbund* med grymma *Leviathan* *l*),
 Som är et mordilkt djur, ell' onde ängeln *Satan* *m*).
 Det

a) 1 Mos. b. 2: 16. 17. *b*) Ib. Cap. 3: 7. 8. 24. *c*) Ibid. v: 15. Ebr. 9: 12. 22. *d*) Esai 54: 10. *e*) 1 Mos. b. 2: 18. 21. 24. Matth. 19: 5. *f*) 1 Mos. 9: 12. Hof. 2: 18. *) Ibid. *g*) 1 Mos. 6: 18. seqq. Cap. 7: 1. 2. 3. Cap. 8: 1. 15. 16. 17. 21. *h*) Hiob. 31: 1. Matth. 5: 28. 29. *i*) Hiob. 5: 23. *k*) Psalm. 91: 12. Prov. 3: 23. Esai 46: 4. *l*) Hiob. 40: 23. *m*) Någre förfä dermed *Crocodylen*; *Andre*, den onde andan, den man genom förbund ej kan göra sig underdånig.

Det vore rättnu nog, man bord' ej nämna fler;
 Men et år ännu kvar, om tolamod jag ber.
 Här talas ännu om *Förbund med sielfva Döden n)*,
 At såkert hjerta må sig friad se från nöden:
 At ingen fruktan ha' för grymma döden sielf.
 O! hiiikeligt förbund. Rys, higsna, baf och skjelf.
 Fördrag ho göra vil med döden hårda, grymma?
 Långt bättre år, at bort ur hela Landet rymma.
 Han år en oblyg Gäst, som lkonar intet lif.
 At öda land och folk, det år hans tidsfördrif:
 Men si, vi ha' dock prof på sådant modigt hjerta,
 Som fruktat ej en grann, ell' dervid kånt nå'n smårta,
 Men med et moget vett gjort Agtenkaps-fördrag
 Med *Döden*, och faststält detsamma denna dag.
 Mig tyckes, *Vårda Lag*, I Edra ögon vänden,
 Och dem nu hit och dit på en och annan länden,
 Och tänken: Ho år den, som sådant sinne fått,
 At uti *Döden* ta' en kärlig ågta-lätt?
 Jo men, den måste jag för Edra ögon ställa;
 Och hjälper ej, fast det måst *Våna Bruden* gälla;
 Hon år den samma, som har fattat sådant mod:
 Hon har väl liten kropp, men hyser hurtigt blod.
 Alt väl, så tänken I, men frågen: hvar år döden?
 Som hos vår *Täcka Brud* har uptåndt kärleks-glöden:
 Som *Henne* med sig har förmått at bygga lag:
 At ingå et Förbund, och fästa det i dag?
 Er fråga, *Vårdaste*, jag måste ock besvara,
 Och hoppas, at det har ej åfventyr ell' fara:
 Det år vår *Brudgum*, som här sitter Täck och Ren,
 Förfaren Stads-Chirurge, och heter LARS THODÉN.
 Hej, hvad år det för snäck, hur' kan Han döden heta?
 Mon det år dödsfens verk at kärleken upreta?

* 2

Hans

n) Esai. 28: 15. 16. Syr. 14: 12. 18.

Hans fria hy och mine betecknar ingen död;
 Och alltså har *Vår Brud* aldeles ingen nöd.
 Ach! hafven tålmod; alt är ej guld som glimmar.
 Åtanken af Hans Namn gör, at jag råttu svimmar:
 Han kallar sig Thodén: ach! fatten muntert mod;
 Det kommer af et ord, som Tysken kallar *Tod*.
 Och märken, hvad det på vårt Svenska språk betyder:
 En *död*, ell' *döden*. Ach! mon Namnet ljusligt lyder?
 Si huru listigt Han sit hårda Namn har täckt;
 Och vil bedraga oss in under Tysker drägt.
 Ja för at ställa sig så mycket mera fager,
 Bokstafven *b* Han in i grymma Namnet drager,
 Och tänker: Svensker Man ej nu förstår Hans svek,
 Men menar, at Hans Namn är idel lust och lek.
 Nej, nej, det går ej an, at Svensken så bedraga,
 Begrep om Tyskens *Tod* han lätt'lig sig kan laga:
 Af Tyskens ord, *der Tod o*), på Svenska *döden* fås.
 Si så går konstigt svek ej allan tid i lös.
 Nu har jag vist, at Han bär döden uti Namnet,
 Och vil bevisa ock, at Han är det til gagnet.
 Låt oss gå modigt in uti Hans Cabinette,
 Så skal man snart få se, at jag har fant och rätt.
 Jag ryfer, ty här fyns, at *döden* har sin kula,
 Si på Hans dödsgevär, och Instrumenter fula.
 Låt ej bedraga Er, fast de se blanka ut;
 I blanker bössa fins et dödligt lod och krut.
 Nej märken noga på de grusliga figurer
 Hans blanka verktyg ha'. I listige filourer.
 Si Saxar, Sågar, si mång rak- och krokug-knif:
 Här gäller utan krus det arma Menn'ko-lif.
 Si Pharyng'tomen *p*), si Lancetter, si Stiletter *q*)

Si

o) *Der Tod, den Tod, Död, Döden, Todt, Döder; die Todten, de Dö-*
de; Todten, döda, slå thjal; das Todten, dödande. Desse äro grund-
 källorne til Hans Namn, Thodén, Bokstafven *b*, förvillat oss intet.

Si Troiscarter r), si hvad fafliga Pincetter s),
 Si Sonder, Spadlar, si då Bistourie Caché t)
 Si Rako-knivar mång'. Si Flitor, Sneppor, se,
 Si hvad Starrnålar, si Hans hiskliga Trepaner u),
 Si Hans Scalpeller v), si Hans grymma Pelicaner w),
 Si Hakar, Strekar, si Hans Filar, Hans Rugine x),
 Karpeyer y), Meislar z), si Stråhlådan aa) hvad för Ikrin.
 Ach! si Bandager, si Compresser, si Hans Schindlar bb)
 Si Welar, Wekar cc), si Hans mångahanda Bindlar.
 Si Bråkbånd, Sprutor, Rör, ja si då Hans Tire tête dd)
 Si Lithotomen ee), si ihålligan Cathete ff).

* 3

Märk

p) *Pharyngtome*, är en förborgad Lancette, som Han brukar at skära
 i halften eller fvalget med. Så nårgången är denne Mannen.
 q) *Stilette*, brukas vid inskärningar, och andra smärtande operationer.
 r) *Troiscarts*, nyttjas vid vattu-loten, då Han uttappar vatn ur Men-
 nisko-kroppen. s) *Pincette*, en knip-tång med ringar, hvarmed
 Han oblygt kniper bort spetsarna af afbrutna ben; ja kniper genom
 sielva benen, då de hänga ihop till hinder för Hans tillämnade fågning.
 t) *Bistourie Caché*, en lönlig och förborgad inskärings-knif, hvar-
 med Han oförmärkt stjål sig till en den aldrasfärtsammaste operation.
 u) *Trepan*, är en hufvud-bår, hvarmed Han bårar geuom hufvud-
 skålen intill hjernan. Det rör Honom litet. v) *Scalpella*, är en
 mindre knif. w) *Pelican*, en machine, hvarmed Han oförsynt
 rycker tänderna ur munn på folk. x) *Rugine*, et instrument, som
 kallas *Kratsare*, hvarmed Han skafvar och skrapar carieusa ben, utan
 all medlidande. y) *Karpey*, är i små stycken sönderskurit, och
 till trådarna uttryckt linne. *Karpey-velar* är mer eller mindre tjoc-
 ka och emellan händerna sammanrullade toppar af karpey. Här bör
 man akta sina barnklutar. z) *Meislar*, är et slags karpey-velar,
 något hårda, och hafva på ena ändan et hufvud, och se ut, som en
 spik. Spikar göra aldrig godt i Mennisko-kroppen. aa) *Stråblå-
 dan*, är en låda, som Han nyttjar vid benbrott, hvaruti leden fast-
 hålles och suturerne. Hven tror detta aflöpa utan smärta? bb) *Schind-
 lar*, är små tunna trästycken, mera långa än breda, och tjena till
 flöd och fasthållande af någon del. cc) *Wekar*, desse gör Han af
 karpey lappar, afven af bomull, at med dem rensa och utlösa hä-
 ligheterna, emellan hvilka Han med en hårsnöre-nål dem dragit.
 dd) *Tire tête*, et instrument, hvarmed Han håller emot vid vissa o-
 perationer, för at få mycket bättre klämma till. ee) *Lithozome*,
 en knif vid sten-skärningar, då en öppning göres i blåsan. för at ut-
 taga stenen. O! hvad grymheter. ff) *Cathete*, et ihålligt instru-

Märk ännu, *Värda Lag*, hur' grymt Han opererar:
 Han sticker, lågar, ikår, Han bränner *gg*), trepanerar *hb*),
 Han låts vål någon gång ock lägga plåster på,
 Men blott at man ej ikål Hans döds-maner förstå.
 Märk andra handalag: Han gör Periscyphismer *ii*),
 Och grymma hjertat går in til Hypopatismer *kk*),
 Til Catafchasier *ll*), Acroteriasmer *mm*) svår;
 Ja, in til mårg och beu, Han går med knif och bår.
 Han ikonar ingen lem, ej armar, fötter, händer,
 Med grymhet far Han fram, hvartut Han sig hålst vänder:
 Med sin Bronchotomie *nn*), Han går på Strupen löst;
 Och som Pplebotomist *oo*), Han Menn'iko-blod utöft.
 Des grymma hjerta kan ej ikona Menn'iko-öga,
 Ehuru ömt det år, få rör det Honom föga,
 Men obarmhertigt gör derpå en ikarp Piquure *pp*).

Ja
 ment, som Han för i kroppen. *gg*) Han bränner på två sätt: först
 med i eld glödande gjorda metaller, dem Han applicerar på anfrätta
 ben; sedan på de mjuka delarna, med andra sammanlåta m del,
 som förorsaka samma värkan och smärta, som de glödande metaller.
hb) *Trepanera*, år, at med Trepan eller hufvud bårn (u) båra hål i
 hufvud skålen. *ii*) *Periscyphisme*, år en rund snitt eller skårande
 ifrån den ena tinningen til den andra, och det ånda intil benet. Men
 mon denna operation oroar Honom? *kk*) *Hypopatisme*, år en tre-
 dubbel insnitt eller skåring, som göres på framdeln af hufvudet, åf-
 ven ånda intil benet. *ll*) *Catafchisme*, år det, som kallas Sca-
 rification, då Han skår, antingen grundare eller djupare genom hu-
 den, eller in i musclarna, eller intil benet. Desse operationer, med
 dylika flera, lär Han nu åftagt såsom gammalmodiga och grymma;
 men de nymodigare låra ej vara mildare. Döden år gammalmodig
 nog, och år åndock den samma, om han ock blefve på något sätt
 nymodig. *mm*) *Acroteriasme*, år en afskåring eller åfågning af
 någon större lem, såsom ben, lär, armar, m. m. kåre, hvi icke huf-
 vudet med? Nu år Han just i sit element. *nn*) *Bronchotomie*, år
 en döds-låra, huru man skal göra skåringar på strupen. Med Pharyng-
 tomen (*p*) in i halsen, och med Bronchotomen utanpå. Närmare
 lærer man knapt komma döden. *oo*) *Plebotomist*, kallas Han då,
 når Han öpnar blod ådror, at uttappa Menn'iko-blod, det Han nog
 eftertörstar. Få se hur det går, når alt blod, som Han utgutit, kom-
 mer öfver Hans hufvud. *pp*) *Piquure* år en sönderdelning i mju-

Ja, at förtiga Hans all annan Entamure qq).

Hvad tro I menen nu, at detra alt vil fåga?

Mon Menn'iko lifvet i Hans hand tkal mycket våga?

Nej, dödfens rof år det, och står för dödfens hot,

Hår galler ingen konst, ej bön, ej gråt, ej knot.

Hvem vore, *Vårda Lag*, som hår nu tkulle vilja,

Från *Dóden*, sådan Man, tom en ovåldug tkilja?

Alt går ju ut på et, alt talar hår om *död*,

Om småttor, plågor, ja, om faror, om lifs-nöd.

Si sådan *Brudgum* har det *Hedervårda Laget*;

Han år visst intet af det aldrabåsta slaget:

Har hjerta hårdt tom sten, och för en grymmer hand,

Mot ungt och gammalt folk, i Städer och på Land,

Man bör ock ånd'tlig det aldeles intet glömma,

Hur' Han har farit fram med spåda Barnen ömma:

Fler' tusend' redan har Han fargat med sin nål,

Dem stuckit oförkylt igenom tkinn och tvål rr)

Och Raggen orkar med Hans grymma framfart röra,

Det, *Vårda Laget*, re'n ock ledsnar til at håra.

Jag tror min sats står fast, år tydlig klar och ren,

At et til namn och gagn år *Dóden* och *Thodén*.

Och fast för sin person Han ej år dóden tjelfver;

Hans Redskap år Han dock, hvartut det sig ock hvålfver,

Han står uti des tjenst, och ser åtminston' ut,

At Han på Menn'iko-lif kan åfven göra slut.

Så

ka delarna med et stickande værktug: ex. gr. med en nål på ögat, til at trycka cristall-våtkan eller hinnån utföre; såsom ock med en trekantig nål göra en öpning, til at uttappa det i underlifvet utgångna vatnet. qq) *Entamure*, år et angrep, tom sker med hvasså værktug, och det på fem Tått: neml. genom *bårande*, *skårande*, *jågan-*

de, *skafvande* och *filande*. Tånk huru barmhertigt Han framfar.

rr) Så far Han fram i kopp ympningen, den Han practicerat öfver hela landet. Finnarne kalla Honom derfor *Rupuli*, (koppor). Så må Han och heta. Underligt år, at Han ånu ingen dödat af de många menlösa barnen Han attaquerat. Han lär til åfventyrs spara dem til framtiden, då Han något närmare hoppas komma dem på lifvet.

Så höret Han ock til Chirurg- och Låkar- hopen,
 Som innan de lårt ut, förkaffa mång' i gropen.
 Här står det gamla fast: klar sanning såsom gull,
 At Låkar'n duger ej för'n Kyrko- galn blir full.
 Med denna Döden har vår Tacka Brud belevvat
 Et kärligt Ågtenkap, Sig i Hans våld inlevvat.
 Et farligt äfventyr! Få se då, hur' det går;
 Et under vore det, om Döden mer ej rår,
 Jag fruktar, at Vår Brud lår komma när til korta,
 Och innan årets slut, tör lifvet vara borta;
 Hans hårda hjerte- lag, Hans Bistourie Caché,
 Lår Jungfru- Brudens lif ej nå'n förskoning ge,
 Ty lifvet är ju det, som Döden efterspanar,
 Och öppen våg dertil på flera lätt sig banar;
 Men gå nu hur' det vil; man under hoppet tror,
 At utur Jungfruns stoft uplifvas unger Mor.
 Vi hvarken til ell' från här kunna något göra,
 Det knutna Ågta- band kan ingen mer förstöra.
 Det gör den Herren, som all magt i hånden har;
 Dock önskas, at Han det til högsta åldren spar!
 Då I, Vårt Tacka Par, förnögde mågen anda
 Ert lif, och glade til odödligheten lända,
 Hvar Döden öfver Er ej mer har någon macht,
 Men skänkes utaf nåd et himmelskt lif och pracht!
 Åtnjuten medlertid en lycklig Ågta- lefnad,
 Alt sjelfbegärligt godt, vålsignelse och trefnad,
 Tils mått af lefvand' blir, en gammal Mor och Far!
 Så gånge, som är sagt, Vårt Natta Brude- Par!

G. H.

